

ÍNDIX

Pròleg	
MONS. JOAN-ENRIC VIVES	7
Prefaci	
FRANCESC TORRALBA.....	13
El diàleg entre creients i no creients en el pensament de Benet XVI	
MELCHOR SÁNCHEZ DE TOCA	17
Algunes causes i manifestacions del xoc o desacord entre la tradició cristiana i la societat contemporània	
ANTONI PUIGVERD.....	41
Creients i no creients. Les condicions de possibilitat del diàleg	
FRANCESC TORRALBA ROSELLÓ.....	79

PRÒLEG

La Càtedra de Pensament Cristià del Bisbat d'Urgell va reflexionar en la seva setena edició sobre la necessitat i les possibilitats de diàleg entre creients i no creients en el món actual, recollint la proposta del papa Benet XVI sobre "l'Atri dels Gentils" (Nadal 2009), entès com un pati de trobada, per afavorir l'intercanvi entre catòlics i agnòstics, i que ara cal anar concretant a les diòcesis i altres institucions. El Papa vol que es creïn "patis" d'aplec, llocs sagrats d'escolta, diàleg mutu, compartició, bellesa i solidaritat, entre creients, ateus i agnòstics.

"Junts cerquem un món millor" fou el subtítol de la jornada que va comptar amb la participació de Mons. Melchor Sánchez de Toca, subsecretari del Consell Pontifici de la Cultura, l'escriptor i periodista Antoni Puigverd, i el Dr. Francesc Torralba, director de la Càtedra de Pensament Cristià d'Urgell. S'indicava així que amb tots els homes i dones de bona voluntat estem compromesos a millorar el món. Estiguem més o menys "indignats" amb com va el món actualment, junts podem canviar-lo en la bona direcció d'acollir i fer present el Regne de Déu, l'únic que omple de sentit i continguts les esperances dels humans i l'únic que sacia la fam d'amor etern de tota persona.

El llibre que el lector té a les mans recull aquest conjunt de ponències que van anar seguides d'un ric i intens diàleg amb els assistents. La primera ponència, obra de Mons. Melchor Sánchez de Toca, té com a títol, "El diàleg entre els creients i els no creients en el pensament de Benet XVI." S'endinsa en el ric magisteri del Sant Pare i subratlla la seva voluntat de diàleg i de comprensió amb els no creients. Recull algunes de les al·locucions orals fetes pel Sant Pare en diverses circumstàncies i destria els fonaments de la seva aportació.

La segona ponència, obra de l'escriptor i periodista Antoni Puigverd, té un títol molt suggerent, "Algunes causes i manifestacions del xoc o desencontre entre la tradició cristiana i la societat contemporània." Com el lector podrà comprovar, l'aportació de Puigverd és una mirada molt lliure sobre aquesta temàtica, que és especialment valuosa per aprofundir en el diàleg entre fe cristiana i cultura contemporània i per observar les dificultats i causes d'aquest diàleg.

La darrera intervenció del seminari fou realitzada pel seu director, Francesc Torralba. Va dedicar la seva ponència a investigar les condicions de possibilitat del diàleg entre creients i no creients a partir de determinats filòsofs contemporanis. Les tres mirades, diferents, però complementàries, faran pensar el lector i l'estimularan a seguir la reflexió personal.

Des de molts sectors de la societat es palesa una clara manca de voluntat de diàleg sobre el tema de Déu i la fe, i per això és més important que mai. Així ho reclama insistentment el papa Benet XVI quan diu: "Penso que l'Església hauria d'obrir també avui una mena d'«Atri dels Gentils» on els homes puguin entrar en contacte d'alguna manera amb Déu sense conèixer-lo i abans

que hagin trobat la via d'accés al seu misteri, al servei del qual està la vida interna de l'Església. Al diàleg amb les religions s'ha d'afegir avui sobretot el diàleg amb aquells per a qui la religió és quelcom estrany, per a qui Déu és desconegut i que, malgrat això, no voldrien estar simplement sense Déu, sinó apropar-se a Ell, almenys com a Desconegut."

Aquesta proposta de Benet XVI és una decisió valenta perquè planteja en l'àgora de la modernitat de quina manera la fe i la raó no tan sols no són contradictòries, sinó que es necessiten mútuament. No és fàcil, aquest diàleg. Caldrà superar primer el dilema d'un fals progressisme que ens obliga a triar entre Déu i llibertat, i caldrà superar la temptació d'edulcorar o dissimular la pròpia identitat. Si més no, cal començar per enderrocar o almenys rebaixar els murs que ens barren la possibilitat de parlar, i sobretot bastir ponts entre tot allò que ens uneix, per tal de cercar tots plegats la veritat en un món més just, on les persones siguin respectades en la seva dignitat.

Haurà de ser un espai alhora sagrat i obert a tothom; i això és important perquè mostra que la proposta del Sant Pare no és una simple invitació al diàleg sinó que es tracta d'obrir un "espai sagrat" dins l'Església per a acollir creients i no creients i aprendre els uns dels altres. Aquest diàleg no és solament entre els grans filòsofs i teòlegs, entre la gent de la gran cultura i els científics o artistes importants, sinó que passa pels "patis" més propers a nosaltres —les famílies, els amics...—, on podem oferir humilment el nostre testimoniatge i la nostra proposta de "sentir" a tots els qui la necessiten i la cerquen. Aquesta és la preocupació pastoral del Papa que hem de fer també nostra. Demanem-ho a l'Esperit que tot ho renova!

Són il·luminadores les paraules de papa Benet XVI (Discurs a la Cúria, 2009): “Considero important sobretot el fet que també les persones que es declaren agnòstiques i atees ens han d’interessar a nosaltres com a creients. Quan parlem d’una nova evangelització, aquestes persones potser s’espanten. No volen veure’s a si mateixes com a objecte de missió, ni renunciar a la seva llibertat de pensament i de voluntat. Però la qüestió sobre Déu segueix estant també en ells, encara que no puguin creure en concret que Déu s’ocupa de nosaltres. Com a primer pas de l’evangelització hem de tractar de mantenir viva aquesta recerca; hem de preocupar-nos que l’home no descarti la qüestió sobre Déu com a qüestió essencial de la seva existència; preocupar-nos que accepti aquesta qüestió i la nostàlgia que s’hi amaga.”

Ens cal captar la preocupació pastoral expressada amb una grandíssima delicadesa i fer-nos conscients que quan es parla d’evangelització, els no creients se senten molestos perquè es veuen reduïts a mers objectes de l’acció evangelitzadora i no volen tampoc renunciar a la seva llibertat de pensament.

Al llarg de la història hi ha hagut moltes iniciatives de l’Església encaminades a trobar punts en comú amb les persones que no professen cap religió, o que es declaren agnòstiques o atees, des que Pau VI, d’acord amb l’esperit del Concili Vaticà II, va instituir el Consell Pontifici per al Diàleg amb els No Creients. Ara, potser per primer cop en molt de temps, es podrien donar les condicions per a construir un marc de diàleg no llastrat per cap ideologia, i per això cal que agnòstics i creients estiguem oberts i mostrem una bona disponibilitat per assolir vies de diàleg, ja que ens necessitem mútuament, i perquè els cristians no ens podem acontentar amb

creure, sinó que hem d'estar disposats a conèixer Déu més profundament a través del diàleg amb els altres, especialment els crítics amb la nostra fe.

Sovint trobem confrontació entre la tradició cristiana i la societat contemporània, i d'aquí la dificultat de la possibilitat immediata d'un diàleg serè i constructiu entre creients i no creients, perquè topem amb actituds fonamentalistes, tant pel cantó ultracatólic, que s'empara en la religió per negar la realitat, com pel cantó antireligiosós, que de vegades arriba a ser tan dominant que ni tan sols no té consciència de ser-ho. I això es veu sobretot quan es parla de temes com l'avortament, l'eutanàsia o determinades qüestions bioètiques.

"Estigueu sempre a punt per a donar una resposta a tothom qui us demani raó de la vostra esperança." (1Pe 3,15), recomana sant Pere a la primera comunitat cristiana. La proposta de Benet XVI d'obrir espais i "patis" més concrets de diàleg entre creients i no creients reclama de nosaltres els creients sortir a l'encontre dels germans que no creuen, amb saviesa, estimant la nostra pròpia identitat i sabent-la defensar i oferir amb argumentació i sobretot amb vivències i testimoniatge convençut i convincent. I també ens reclama paciència, espera del moment oportú, pregària, humilitat i sobretot amor a l'altre. Crist ens fa confiança perquè donem testimoni d'Ell. Només per la força de l'Esperit podrem sortir a la trobada amb gestos acollidors i amb humil convenciment missioner.

Joan-Enric VIVES
Arquebisbe d'Urgell i Copríncep d'Andorra

PREFACI

La crisi té una dimensió transversal. Afecta tots els àmbits de la vida, encara que els grups més vulnerables de la societat han estat els primers a sofrir-ne les seves conseqüències. Vivim un canvi d'era, el final d'un món, l'esgotament d'un paradigma, però no acabem d'intuir el nou model social i econòmic que es beslluma en l'horitzó. La nostra és, irremissiblement, una època de transició. Aquesta crisi no és conjuntural, provisional o sectorial: afecta totes les esferes de la vida humana i exigeix esforç i talent per superar-la, un esforç i un talent que hem de compartir.

Els problemes que assetgen el món no es poden resoldre sense una voluntat decidida de cooperació i d'entesa. Col·lectius històricament allunyats o senzillament confrontats han d'estendre's mútuament les mans per pal·liar els múltiples problemes que tenallen la nostra societat i per transformar el sentiment d'indignació en creativitat innovadora. Quan la crisi cou, cal deixar als marges les petiteses. L'època ens exigeix coratge, audàcia, sentit de la responsabilitat i prudència.

En aquest treball d'edificació hi estem tots implicats. Tant creients com no creients anhelem viure en un món en pau i just; en una societat ecològicament sostenible i respectuosa amb totes les formes de vida. Volem que

les generacions futures puguin gaudir del nostre estat del benestar i puguin contribuir en la història aportant els seus talents. Cadascú des de la seva legítima identitat està obligat a cooperar, a aportar el bo i millor de la seva tradició per fer possible la construcció d'un món més just. No s'hi val a sucumbir als fàcils maniqueïsmes, ni a les fàcils desqualificacions. El món global exigeix una consciència global, una ètica global, una política global, que no exclou les diferències, ni les particularitats, tampoc les identitats, però que és capaç de transcendir-les, de superar vells particularismes i sectarismes excloents, per cercar el bo i millor de la condició humana.

Aquest modest llibre vol ser una petita contribució a aquest diàleg pendent, però necessari, entre creients i no creients. Sabem que queda molt camí per recórrer, que cal vèncer actituds del passat i destacar, sobretot, allò que ens uneix i allò que ens preocupa, més enllà de les legítimes militàncies. El pas de la consciència individualista i solipsista a la consciència global no és fàcil, però és possible. La persona humana i la seva dignitat sublim han de ser el lloc de trobada de tothom. Els principis de dignitat, de llibertat, d'igualtat i de fraternitat han de servir de base en aquest diàleg entre creients i no creients, diàleg que Benet XVI ha subratllat amb èmfasi a través del seu magisteri, recuperant la idea de l'Atri dels Gentils.

L'esperança no pot defallir mai. El diàleg solament és possible i efectiu si es donen unes condicions bàsiques de respecte, d'escolta, d'entesa i de voluntat d'acords. Els prejudicis, els ressentiments i els tòpics són veritables obstacles que obturen aquesta entesa i ens priven de la riquesa que deriva de la trobada creativa entre cosmovisions diferents.

Les aportacions que el lector pot llegir en aquest petit llibre són una expressió d'un diàleg real i verídic que va tenir lloc a Sant Julià de Lòria (Principat d'Andorra) el passat 1 de juliol de 2011. És una mostra fefaent que el diàleg entre creients i no creients és possible i que quan realment té lloc, es converteix en una vertadera comunitat d'aprenentatge per a tothom.

Francesc TORRALBA